

Omroep Zender Museum

Opgericht augustus 2005

NIEUWSBRIEF nr. 29 maart 2015

Vrienden van het Omroep Zender Museum, hier ligt het negenentwintigste nummer onze Nieuwsbrief voor u. In deze Nieuwsbrief het verslag van activiteiten in de afgelopen maanden.

Museumweek

Het bekende Museumweekend is vanaf dit jaar veranderd in de Museumweek. De Museumweek is nu van 18 t/m 26 april. Vorig jaar was het OZM voor het eerst open tijdens het Museumweekend. We mochten toen vele bezoekers verwelkomen.

Ook dit jaar is het Omroep Zender Museum weer zonder afspraak binnen te lopen om onze collectie te zien.

Dit kan op:

zaterdag 18 en zondag 19 april van 10:30 tot 16:00 uur in ons museum Biezendijk 5 in Lopikerkapel. De bunker waarin ons museum is gevestigd staat op het terrein van het voormalige zendstation Lopik Radio

Na de thema tentoonstelling Radio van vorig jaar is nu het **thema Televisie**. U kunt werkende televisies zien vanaf begin van de vijftiger jaren tot de jaren '80. En op die televisies natuurlijk programma's en filmpjes van die tijd. En als zendmuseum laten we natuurlijk ook testbeelden zien die vroeger voor de aanvang van de uitzendingen werden uitgezonden. Onze televisiezenders zijn tijdens de opendagen allemaal in werking om de televisies van signaal te voorzien.

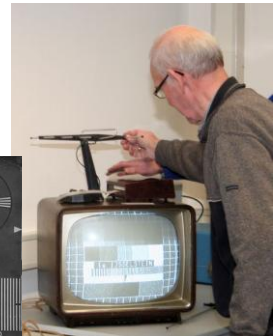

Een serie televisies in duurtest

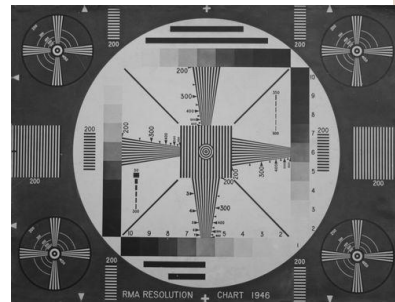
Een aantal van onze vrijwilligers zijn al maanden bezig om de TV's werkend te krijgen. Met meer dan tien (zeer)

oude TV's is dat een soort wedstrijd. Kunnen we de apparaten sneller repareren dan ze stuk gaan?

Vele handen zijn nodig om het beeld optimaal te krijgen

Een testbeeld

Als u komt kijken kunt u zich verbazen dat het beeldformaat van de televisie uit de vijftiger jaren niet groter is dan dat van een tegenwoordige tablet computer. En om die televisie zat het hele gezin!

In de Philips catalogus van 1955 stond bij het type TX400U vermeld : de grootste diameter van de beeldbuis is 22cm. En dat voor een prijs van f1553.

PHILIPS TELEVISIE-ONTVANGTOESTELLEN 8

70 jaar bevrijding

Op 5 mei dit jaar vieren we 70 jaar bevrijding. In de gemeente Lopik besteedt iedere kern daar op zijn eigen manier aandacht aan. Het OZM is door de Buurtvereniging Lopikerkapel benaderd om een bijdrage te leveren aan een expositie over de tweede wereldoorlog. Die vindt plaats in het buurthuis "De ouwe School" op 5 mei. Wij werken daar graag aan mee. Het zendstation in Lopikerkapel was in 1940 nog in opbouw en was gedurende de oorlog een strategisch belangrijk object. In die jaren is er veel gebeurd. Al vanaf juni 1940 kwamen

er vele verordeningen van Duitse zijde, die invloed hadden op vele facetten van het dagelijkse leven. Een aantal van die verordeningen ging over het zenden en ontvangen van radio. Zo stond in Verordeningblad Stuk42, uitgegeven op 27 december 1940 onder meer de verordening 232:

"Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, houdende maatregelen op het gebied van den Nederlandschen radio-omroep."

Hierin wordt bekend gemaakt dat:

"de oprichting en het in stand houden, alsmede de exploitatie van de voor uitzending van radio-uitzendingen vereischte technische zendinrichtingen, geschiedt uitsluitend door het Rijk (Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie)."

Dit hield in dat de Nozema zendinstallaties in Jaarveld, Lopikerkapel en Huizen overgingen in handen van PTT. Dit gold evenzeer voor de verderop in deze Nieuwsbrief toegelichte zender van Radio Bloemendaal.

- Vrijwilligers van Radio Bloemendaal gaven ons AM zenders die voorheen voor de uitzendingen van de kerkzender zijn gebruikt. Meer hierover in het artikel "In de schijnwerper".

- De hr. Schooneman bracht een aantal historische boekjes.

Historische boekjes, rechtsonder een deel van de beschrijving van de zelf te bouwen radio "Pupil"

Alle gevers van dit materiaal nogmaals hartelijk dank.

In de schijnwerper:

Kerkzender Radio Bloemendaal

Het OZM kreeg in februari AM zenders die in een verleden door Radio Bloemendaal gebruikt werden. Een goede aanleiding om wat wetenswaardigheden uit de historie van dit bijzondere zendstation op te diepen.

Op 14 juni 1924 verleent de Minister van Waterstaat aan de Raad der Gereformeerde Kerk te Bloemendaal een zendmachtiging waarin ondermeer het volgende staat:

- voor den aanleg en het gebruik van een radio-telefonische zendinrichting in het kerkgebouw aan den Vijverweg, te Bloemendaal;
- op volstrekt tijdelijken voet;
- voor het uitzenden van preeken des Zondags tusschen 10 en 11½ uur v.m. en 5 en 6½ uur n.m.;
- zulks met eene golflengte van 200 M. en een maximum-energie van 100 Watt;
- te dezer zake (is aan het Rijk) twee honderd negentig (f 290,-) per jaar verschuldigd.

In de kerktoeren wordt de zender geplaatst en de antenne hangt tussen deze toeren en een mast achter het kerkgebouw. Op 15 juni 1924 is de eerste officiële uitzending.

§ 2.

(1) Die Rundfunksender Lopik I und II, Jaarsveld, Huizen und der Sender Bloemendaal, sowie die genehmigten Drahtfunkanlagen, gehen mit dem Tage der Verkündung dieser Verordnung in das Eigentum des Staates (Staatsbetrieb des Post-, Telegraph- und Fernsprechwesens) über.

(2) Das zu diesem Zeitpunkt bei den betreffenden Sendeanlagen und Drahtfunkbetrieben angestellte und voll beschäftigte Betriebs- und Verwaltungspersonal erhält das Angebot, in den Dienst des Staates (Staatsbetrieb des Post-, Telegraph- und Fernsprechwesens) zu treten.

(3) Der Generaldirektor des Staatsbetriebs des Post-, Telegraph- und Fernsprechwesens setzt, nach Möglichkeit im Einvernehmen mit den Betroffenen, die Entschädigung fest, die in den Fällen des Absatzes 1 den früheren Eigentümern und in den Fällen des Absatzes 2 denjenigen der dort genannten Personen zufällt, die nicht in den Staatsdienst treten.

Artikel 2.

(1) De radio-omroepzenders Lopik I en II, Jaarsveld, Huizen en de zender Bloemendaal, alsmede de goedgekeurde radiodistributiecentrales, gaan met ingang van den dag van afkondiging dezer verordening in eigendom van het Rijk (Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie) over.

(2) Aan het bedrijfs- en administratief personeel, dat op voornoemd tijdstip bij de betrokken zendinrichtingen en radiodistributiecentrales is aangesteld en zijn eigenlijke dagtaak vervult, zal worden aangeboden in Rijksdienst (Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie) te treden.

(3) De Directeur-Generaal van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie stelt, zoo mogelijk in overeenstemming met den betrokkene, de schadevergoeding vast, welke in de gevallen, bedoeld in het eerste lid, den vroegeren eigenaars, in de gevallen, bedoeld in het tweede lid, aan de daarbedoelde personen, die niet in Rijksdienst overgaan, wordt toegekend.

In artikel 2 van verordening 232 worden de zenders met name genoemd die in eigendom overgaan naar de PTT.

De totale verordening bevat 6 artikelen, in artikel 6 staat dat de verordening in werking treedt op de dag van afkondiging, 19 december 1940.

Ontvangen donaties

Sinds de vorige Nieuwsbrief van januari is weer het nodige materiaal aan het OZM geschonken. Hier een greep uit wat ons museum binnenkwam.

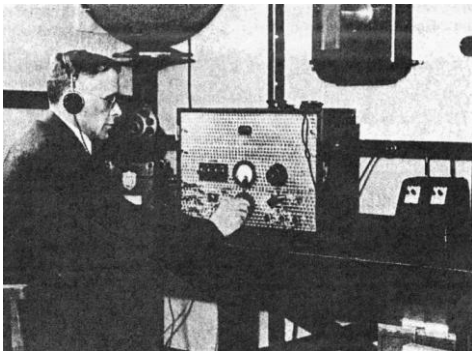

- De hr. Schinkel uit Nieuwegein schonk ons een flinke kwikdampbuis en een radio met bovenin een pickup.

De techniek om dit allemaal tot stand te brengen was in die tijd zeker niet eenvoudig. In *Radio Expres* van 23 oktober 1924 is een artikel gewijd aan "De zender der Geref. Kerk te Bloemendaal". De zender blijkt op een golflengte van 500 à 600 meter te werken in plaats van de voorgeschreven 200 meter. Omdat niet iedereen zo gemakkelijk op de 200 meter af kon stemmen is de zender dan op 300 à 340 meter gebracht. "..... daar de uitzending in de eerste plaats voor zieke mensen in de gemeente zou plaats hebben, die nog niet eens wisten hoe zoo'n radiotoestel er uitzag"

De oorspronkelijke zender wordt in 1934 vervangen door een 100 W exemplaar van het fabricaat Bell Telephone Manufacturing Company, die in de kelder van de kerk wordt geplaatst. De golflengte wordt gewijzigd naar 245 meter. Als zendantenne dient een draad tussen twee houten palen van 26 meter hoog bij de kerk.

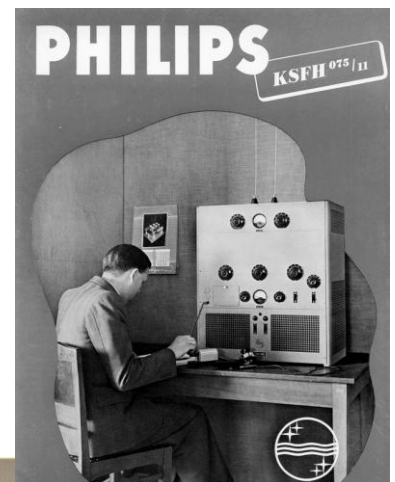

De zender in 1934

In de oorlogstijd wordt de zendinstallatie eerst eigendom van PTT (december 1940) en in oktober 1943 worden de uitzendingen op last van de Duitsers gestaakt. Het is vanaf mei 1943 verboden om een radio in bezit te hebben en inlevering van de toestellen kan tot oktober 1943. Het uitzenden heeft dan ook niet veel zin meer. Tot slot wordt in februari 1944 de hele installatie door de Duitsers in beslag genomen en verdwijnt spoorloos.

Pas in 1948 krijgt de Gereformeerde Kerk van Bloemendaal op historische gronden van de Nederlandse regering toestemming om op zon- en christelijke feestdagen tussen 9.00 uur en 17.00 uur kerkdiensten uit te zenden. De golflengte kan dezelfde blijven als voor de oorlog (245 m), maar de sterkte mag niet meer dan 50 Watt bedragen. Er wordt een Philips zender van 50 Watt gekocht. De eerste officiële kerkdienstuitzending na de oorlog heeft plaats op eerste kerstdag van 1948 en daarbij wordt voor het eerst de naam 'Radio Bloemendaal' gebruikt.

Deze 50W zender is nu in het bezit van het Omroep Zender Museum. Het ontwerp van deze zender dateert al van voor de oorlog. In een brochure uit 1940 wordt de zender, type KSFH 075, al genoemd. Na de oorlog is dit type zender weer in productie genomen.

Philips brochure uit 1940

De zender, nu in het OZM

Hoewel niet helemaal origineel is de zender is nog redelijk compleet.

Na de bouw van een nieuwe kerk aan de Vijverweg wordt in 1960 op het hoog gelegen duinterrein van het Bloemendaals Waterleidingbedrijf twee nieuwe antennemasten geplaatst en de bestaande zender wordt van de kerk naar dit terrein overgebracht.

